

А. С. Кривошликова

студ. I курсу магістратури економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. А. В. Смітюх

ПРО ДЕЯКІ НЕДОЛІКИ ІНСТИТУТУ АДВОКАТСЬКОЇ МОНОПОЛІЇ В УКРАЇНІ

Прийняття Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 № 1401-VIII [1] викликало дуже багато суперечок як у суспільстві, так і у юридичній спільноті. Впровадження адвокатської монополії на представництво у суді (хоча і з деякими винятками) стало найбільш дискусійним.

Безумовно, як і будь-яке інше явище, адвокатська монополія має свої переваги і недоліки, проте видається, що останні переважають та у своїй сукупності дозволяють дійти висновку про недоцільність впровадження цього інституту.

По-перше, впровадження монополії адвокатів на представництво у суді зовсім не означає, що громадяни завжди отримують якісні адвокатські послуги. На жаль, реалії ринку надання юридичних послуг в державі такі, що високий гонорар та адвокатське свідоцтво не завжди свідчать про належний рівень фахівця [2, с. 214]. З огляду на те, що із впровадженням адвокатської монополії всі громадяни, які прагнуть захистити свої права у судовому порядку, змушені звертатись лише до адвокатів, конкуренція між останніми фактично зникла, а ціни на складання процесуальних документів і представництво у суді суттєво зросли.

По-друге, впровадження адвокатської монополії призвело до швидкого збільшення кількості осіб, які прагнуть отримати свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю, що значно ускладнило процедуру набуття статусу адвоката через великі черги на складання кваліфікаційних іспитів.

По-третє, видається, що зазначена реформа правосуддя суттєво обмежує права громадян на вибір свого представника та значно ускладнює доступ до правосуддя, оскільки вартість послуг правничої допомоги є досить високою. Більше того, встановлюючи можливість здійснення представництва інтересів іншої особи в суді виключно адвокатом, законодавець тим самим «нав'язує» адвокатські послуги громадянам [2, с. 215].

Крім цього, законом не встановлені жодні обмеження щодо вартості роботи адвоката, а тому він фактично може назвати будь-яку цифру. Існуючий

в Україні інститут безоплатної вторинної правової допомоги, який передбачає саме представництво у суді, розповсюджуються лише на визначене законом коло осіб, а звернутись за такою допомогою може не кожний.

Ще один недолік конституційної реформи, напевно, стосується вже безпосередньо адвокатів, оскільки зараз вони змушені самотійно виконувати дії, які не потребують спеціальних знань, проте на які необхідно витратити досить багато часу. Йдеться про, наприклад, ознайомлення з матеріалами справи або зняття копій з них, що дуже часто ускладнюється особливостями внутрішнього розпорядку судів без будь-якого урахування зайнятості адвоката.

Проаналізувавши наведені аргументи, ми можемо дійти висновку про низку недоліків адвокатської монополії на представництво у суді в Україні. Безумовно, впроваджуючи даний інститут, законодавець мав на меті поліпшити якість правової допомоги громадянам з огляду на те, що люди мають звертатись до адвокатів, які складають кваліфікаційні іспити, дотримуються вимог закону та правил адвокатської етики під час здійснення своєї діяльності та можуть бути притягнуті до дисциплінарної відповідальності.

Проте зазначені переваги конституційної реформи, на нашу думку, не переважають над недоліками, оскільки монополія суттєво обмежує право громадян на доступ до правосуддя та вибір свого представника. Крім цього, зменшується конкуренція на ринку юридичних послуг, що впливає на якість таких послуг, які, не зважаючи на це, стають же дорожчими.

З огляду на наведене вище впровадження адвокатської монополії у сучасних українських реаліях не видається доцільним.

14.01.2020 Верховною Радою України була прийнята постанова «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії)» [3], яка передбачає фактичне скасування конституційної реформи 2016 р. та залишення адвокатської монополії лише у кримінальних справах. Цей шаг законодавця не є випадковим та додатково свідчить про те, що адвокатська монополія на представництво у суді, на жаль, не виправдала покладених на неї очікувань.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 51. Ст. 1799.
2. Алієва А. В., Овсяннікова О. О. Основні переваги та недоліки впровадження адвокатської монополії в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 10(62). С. 213–216.
3. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) : Постанова Верховної Ради

України від 14.01.2020 № 434-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434-20>
(дата звернення: 27.03.2020).